

market conditions. It is optimal to use the criterial principle, which makes it possible to single out the middle class in the socio-economic structure of the region on the basis of a certain system of criteria.

Conclusion. Domestic scientists prior to the main signs of the definition of the middle class include materially measured criteria – property (real estate, land, means of production), qualification and education, high social status and self-determination of the middle class, income level and the ability to adapt and successfully operate in market conditions. But we need to clearly distinguish between economic and non-economic factors in the formation of the middle class. Economic factors include the presence or absence of means of production, a place in the organization of social production, the amount of incomes received, the professional and qualification level, etc. Noneconomic factors include lifestyle, religious, cultural, etc. In our opinion, it is optimal to use the criterial principle that allows us to distinguish the middle class in the socio-economic structure of the region on the basis of a certain system of criteria.

Key words: middle class; functions; criteria; property; education; income.

Одержано редакцією 08.08.2017 р.
Прийнято до публікації 13.08.2017 р.

УДК 369.542

Оніщенко Анна Олегівна

Магістрантка 2 курсу

Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

Сотула Оксана Віталіївна

к.е.н., доцент,

Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

МОЖЛИВІСТЬ ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ У СФЕРІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Анотація. У статті обґрунтовано, що змішаний тип пенсійної системи є найбільш ефективним з точки зору фінансової стабільності та рівня виплат пенсій. Сучасна міжнародна практика така, що в більшості країн існують комбіновані пенсійні системи, які поєднують державний розподіл, а також обов'язкові та добровільні накопичувальні елементи. Виявлено, що погіршення демографічної ситуації, пов'язане зі старінням населення, збереження добробуту людей, які втратили працездатність, є загальносвітовою проблемою. Підкреслено, що для повного аналізу пенсійної системи слід враховувати рівень економічного розвитку країни, рівень інфляції, мінімальну вартість життя, народжуваність, якість життя населення, період виходу на пенсію та розмір пенсій. Обґрунтовано, що формування ефективної пенсійної системи потребує цілого ряду реформ в суміжних сферах, як то фінансова, податкова та соціальна. Вказано на те, що проект реформи сконцентрований на скороченні хронічного дефіциту пенсійного фонду, модернізації, та підвищенні ефективності функціонування солідарного рівня пенсійної системи, проте практично не торкається проблеми формування другого та третього рівнів пенсійної системи.

Ключові слова: пенсійна система; рівень інфляції; тривалість життя; пенсійне забезпечення; мінімальна вартість життя.

Постановка проблеми. Більше як 20 років тривають спроби здійснити пенсійну реформу в Україні. Проте результат поки що не втішний. Існуюча пенсійна система України не надає достатнього забезпечення для пенсіонерів. Ситуація погіршується з кількох причин: у працюючих українців немає жодних стимулів платити пенсійні внески; хронічно дефіцитний Пенсійний фонд, що тисне на держбюджет; при цьому чи не

найвищі у світі (у відсотках до ВВП) витрати на пенсії, до недавнього часу дуже високі «трудова податки». Саме тому існує значна потреба в аналізі зарубіжного досвіду пенсійного забезпечення, який є безцінним джерелом знань і прикладом того, як можна провести реформу пенсійної системи в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виокремлення частини нерозв'язаної раніше проблеми. Аналіз проблем реформування системи пенсійного забезпечення у своїх працях здійснювали Н. Борецька, І. Гнибіденко, В. Грушко, Е. Лібанова, Т. Кір'ян, Д. Леонов, О. Максимчук, В. Мельничук, В. Надрага, А. Нечай, О. Палій, А. Федоренко, В. Яценко, М. Шаповал та інші. Вивчали зарубіжний досвід реформування пенсійної системи такі вітчизняні економісти, як Г. Яшник, П. Філіпчук та І. Овчаренко.

Проте у зазначеному напрямі, дискусійним залишається питання використання іноземного досвіду з урахуванням сучасних умов і внутрішньоукраїнських реалій.

Метою статті є аналіз успішного досвіду побудови пенсійних систем у світі та вивчення умов, необхідних для ефективної реформи пенсійної системи в Україні

Викладення основного матеріалу. Витоки державної політики щодо пенсійного страхування сучасних країн світу знаходяться в останніх кількох десятиліттях дев'ятнадцятого сторіччя, коли майже одночасно в Європі було створено дві перші пенсійні схеми. Надалі вони стануть двома основними моделями побудови пенсійних систем у більшості країн світу. Одна з них – Німецька модель 1889 року, запроваджена Отто фон Бісмарком, – заснована на доходах, пов'язаних із трудовою діяльністю, була розподільною й ґрунтувалася на принципі солідарності поколінь. Друга – Данська модель 1891 року, яка сьогодні носить ім'я англійського економіста У. Бевериджа, – заснована на використанні універсальної паушальної ставки, при якій передбачалася перевірка нужденності населення, а фінансування здійснювалося за рахунок державного бюджету. Ці системи ставили перед собою різні завдання: німецька мала на меті збереження соціального статусу працюючого після виходу на пенсію, тоді як данська боролася з бідністю [1, с.131].

Існує три основні пенсійні інститути, поєднання яких дозволяє уряду отримувати різні моделі пенсійних систем:

1. Соціальна допомога. Це програма перерозподілу коштів, яка існує в більшості країн. Її мета – зменшити бідність серед пенсіонерів.
2. Обов'язкове пенсійне страхування найманих та самозайнятих осіб.
3. Особисте пенсійне страхування, яке є продовженням або, у деяких випадках, заміною другого інституту на основі фінансових можливостей громадян та реального впливу на якість їх життя після закінчення їхньої професійної діяльності. У деяких країнах ця страховка відіграє роль головного механізму самозахисту на пенсійний період.

Сучасна міжнародна практика така, що в більшості країн існують комбіновані пенсійні системи, які поєднують державний розподіл, а також обов'язкові та добровільні накопичувальні елементи. Змішаний тип пенсійної системи є найбільш ефективним з точки зору фінансової стабільності та рівня виплат пенсій.

Головне завдання пенсійної системи будь-якої країни у світі – забезпечити відповідний стабільний рівень доходів пенсіонерів і одночасно підтримувати свою фінансову стійкість.

За даними Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) з 2013 року до кінця 2015 року 26 країн з 34 внесли зміни до своїх пенсійних систем. У дев'яти країнах це були реформи, що впливають на більшість населення. В інших, зміни вплинули на певні групи працівників (наприклад, приватний або державний сектор) або на самих пенсіонерів.

Процес старіння населення світу, викликаний збільшенням тривалості життя та низького рівня народжуваності, формує нові проблеми у світі.

Згідно з прогнозом ОЕСР, частка людей у віці 65 років і старші повинна зрости з 8% від загальної чисельності населення світу у 2017 році до 18% у 2050 р. та з 16% до 27% серед країн-членів ОЕСР. Серед країн ОЕСР частка населення, вік якого становитиме більше 75 років у 2050 році, буде дорівнювати частці населення, яке перевищує 65 років.

Збільшення частки пенсіонерів збільшує навантаження на пенсійні системи, і в основному заходи, вжиті країнами, спрямовані на зменшення пенсійних витрат та параметричні реформи.

Погіршення демографічної ситуації, пов'язане зі старінням населення, збереження добробуту людей, які втратили працездатність, є загальносвітовою проблемою [2]. З кожним роком все більше і більше стає людей, вік яких перевищує 65 років. Це означає меншу кількість активних працівників, які можуть платити внески до пенсійних фондів, які є одним із найважливіших компонентів системи соціального захисту будь-якої держави.

Україну також не оминула ця загальносвітова тенденція [3]. Протягом останніх шести років кількість людей старших 65 років зросла на 73,9 тис. осіб. Стрімке старіння населення, значне збільшення кількості пенсіонерів та зменшення економічно активного населення змушує країну шукати найбільш прийнятну модель побудови пенсійної системи, підтримувану надійними ресурсами.

Для повного аналізу пенсійної системи слід враховувати рівень економічного розвитку країни, рівень інфляції, мінімальну вартість життя, народжуваність, якість життя населення, період виходу на пенсію та розмір пенсій. У таблиці 1 показано рейтинг пенсійних систем Швейцарії, Норвегії, Німеччини, США, Великобританії, Австралії, Білорусі, Росії та України за Індексом якості життя пенсіонерів (Global Age Watch Index), який включає такі показники як стан здоров'я, безпека доходів та сприятливість середовища.

Як видно із таблиці, країни пострадянського простору мають нижчий рейтинг у Global Age Watch Index, однак Україна займає найгіршу позицію і серед цих країн. Однією з причин такої ситуації є те, що більшість пострадянських країн, і Україна, фактично мають лише успадковану радянську систему пенсійного забезпечення, яка передбачала тільки солідарний рівень. В Україні, з моменту здобуття незалежності, було декілька спроб системної зміни пенсійної системи.

Таблиця 1

Індекс якості життя пенсіонерів (Global Age Watch Index) за 2013-2015 рр. [4]

Світовий рейтинг 2015	Країна (97 країн)	Світовий рейтинг 2014	Країна (96 країн)	Світовий рейтинг 2013	Країна (91 країна)
1	Швейцарія	1	Норвегія	2	Норвегія
2	Норвегія	3	Швейцарія	3	Німеччина
4	Німеччина	5	Німеччина	6	Швейцарія
9	США	8	США	8	США
10	Великобританія	11	Великобританія	13	Великобританія
17	Австралія	13	Австралія	14	Австралія
64	Білорусь	64	Білорусь	60	Білорусь
65	Росія	65	Росія	78	Росія
73	Україна	82	Україна	66	Україна

Однією з ключових таких спроб було прийняття доволі прогресивного Закону «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» у 2003 році. Новий закон передбачав проведення в Україні системної пенсійної реформи, створення солідарної,

обов'язкової державної і приватної накопичувальних пенсійних систем, а також він прив'язував рівень пенсій до тривалості професійного стажу і розміру заробітної плати в Україні. Однак на практиці Закон не розв'язав проблему постійного дефіциту Пенсійного фонду, не забезпечив упровадження державної накопичувальної системи пенсійного забезпечення і не зміг гарантувати гідний рівень пенсійного забезпечення для своїх громадян. Це сталося через низку обставин, однак чи не найбільшою проблемою став популізм політиків в гонці за електоральну підтримку. Для прикладу, з 2002 по 2010 роки мінімальний розмір пенсій зріс в 9 разів в реальному вираженні, в той час як середній розмір зарплати – лише в 3,4 рази. Відтак Україна опинилася в замкнутому колі зростання дефіциту бюджету, на який наклалися демографічні проблеми [5].

Одночасне погіршення демографічної ситуації знижувало можливі опції для вирішення проблеми. Складна демографічна ситуація в Україні значно ускладнює розробку та реалізацію пенсійної реформи. Однією з головних демографічних проблем України є дуже висока передчасна смертність і, як наслідок, – одна з найнижчих у Європі тривалість життя, особливо у чоловіків (див. табл.2).

Таблиця 2

Очікувана тривалість життя у віці 60 років [4]

Країна	Тривалість життя після 60 років
Швейцарія	25
Норвегія	24
Німеччина	24
США	23
Великобританія	24
Австралія	25
Білорусь	19
Росія	17
Україна	11

Це пов'язано з низкою причин, серед яких погана якість ліків, низький рівень доходів, особливо пенсійне забезпечення та поганий стан навколишнього середовища. Це означає, що для українських людей, особливо для чоловіків, не має сенсу платити податки під час трудового періоду.

Одним з дискусійних параметрів демографічного стану України став той факт, що Україна – одна з найстаріших країн у світі. Справді, якщо враховувати лише показник 60+, тобто частку населення старше 60 років, то так. Проте, частка людей віком 65+ в Україні нижча, ніж у країнах ЄС (15,6% проти 18,9% в середньому по ЄС) за рахунок того, що в інтервалі від 60 до 65 років помирає досить велика кількість людей.

Також треба враховувати той факт, що в Україні середня тривалість життя чоловіків нижча, ніж у більшості розвинених країн. Проте важливим є не лише абсолютний вік виходу на пенсію, а й середня очікувана тривалість життя на момент такого виходу та пільговий достроковий вихід. Українські жінки посідають одне з найвищих місць у світі за тривалістю життя на пенсії – так, у 2012 році вона складала 23 роки, що перевищувало їхній середній трудовий стаж. Для чоловіків середня очікувана тривалість життя на момент виходу на пенсію становить 14 років, що співставно з таким показником в інших країнах. Водночас в Україні майже половина чоловіків виходить на пенсію у 60 років, а решта – в 40, тобто реально середній вік виходу на пенсію – 55 років [5].

Як наслідок, станом на 2017 рік в Україні склалась ситуація, коли на 12,5 млн. пенсіонерів припадає 26 млн. осіб працездатного віку з яких зайнятими є тільки 17,6 млн. осіб. При цьому з числа зайнятих тільки 10 млн. осіб сплачують ЄСВ – базу для формування пенсійного фонду.

Уже зараз в Україні пенсійні видатки становлять 15% від ВВП, що є одним із найвищих показників у Європі та значно перевищує аналогічний показник багатьох країн з істотно вищим рівнем старіння, таких як Швеція, Фінляндія, Великобританія, Норвегія, Швейцарія. Пенсійний вік у нашій країні лишається одним із найнижчих у Європі – фактично, з урахуванням пільгових пенсій – 55 років, порівняно з 63,1 років у середньому в країнах ЄС (див. табл. 3). Середня тривалість трудового стажу в Україні – тобто періоду, протягом якого людина заробляє собі пенсію, однакова для чоловіків та жінок (близько 34 років). Також в 2016 році в Україні налічувалося 830 000 осіб молодше пенсійного віку, які отримували так звані «ранні» пенсії.

Як видно із таблиці, серед пострадянських країн лише Україна планує збільшити пенсійний вік, незважаючи на скорочення тривалості життя. Ми намагаємося мати аналогічний вік виходу на пенсію з більш розвиненими країнами, але уряд не враховує низьку якість життя, низький рівень доходів та високий рівень інфляції.

Таблиця 3

Пенсійний вік в окремих країнах світу у 2016 р. [4]

Країна	Чоловіки	Жінки	Додатково
Швейцарія	65	64	Пенсійний вік потрібно поступово збільшувати до 67 років у 2020 році
Норвегія	67	67	
Німеччина	65 років і 4 місяці	65 років і 3 місяці	Пенсійний вік повинен збільшуватися поступово до 67 років у 2029 році
США	66	66	
Великобританія	65	63	Пенсійний вік потрібно збільшувати поступово до 67 років від 2016 року до 2028 року
Австралія	65	65	Пенсійний вік слід збільшувати поступово до 67 років до липня 2023 року
Білорусь	60	55	
Росія	60	55	
Україна	60	57	Пенсійний вік повинен збільшуватися поступово для чоловіків до 62 і для жінок 60 років

Для того, щоб зрозуміти сучасний стан економіки країни, необхідно враховувати макроекономічні показники, такі як обсяг номінального ВВП та рівень інфляції, що безпосередньо впливають на пенсійну систему (див. табл. 4 і табл. 5).

Таблиця 4

Величина номінального ВВП у 2014-2016 рр. [2, 3]

Країна	Світовий рейтинг 2016 (190 країн)	ВВП 2014 (млрд. дол. США)	ВВП 2015 (млрд. дол. США)	ВВП 2016 (млрд. дол. США)
Швейцарія	19	712,050	717,880	662,483
Норвегія	30	500,244	386,578	376,268
Німеччина	4	3859,547	3363,447	3494,898
США	1	17418,925	18036,648	18561,934
Великобританія	5	2945,146	2858,003	2649,893
Австралія	13	144,189	1339,141	1256,640
Білорусь	82	76,1	54,609	48,126
Росія	12		1331,208	1267,754
Україна	66	133,503	90,615	87,198

У 2014 році Україна мала досить високий номінальний ВВП, але через нестабільну політичну ситуацію реальний ВВП різко зменшився. У Російській Федерації та Білорусі також різко зменшувалася величина ВВП. Причиною цього стало несподіване зниження цін на нафту в Росії та недостатній обсяг переробки сирої нафти в Білорусі.

Ще одним важливим показником є рівень інфляції, який безпосередньо впливає на життя пенсіонерів та економіку країни.

Таблиця 5

Річний рівень інфляції у 2014-2016 рр., % [2, 3]

Країна	2016 р.	2015 р.	2014 р.
Швейцарія	0,349%	0,3%	0,22%
Норвегія	2,759%	2,07%	2,24%
Німеччина	1,885%	0,23%	1,34%
США	2,5%	2,1%	1,7%
Великобританія	1,909%	1,2%	0,9%
Австралія	1,5%	1,3%	2,9%
Білорусь	10,58%	13,5%	18,1%
Росія	5,931%	16,71%	14,98%
Україна	15,06%	48,5%	24,9%

Серед представлених країн у 2015 році Україна мала найвищий рівень інфляції. Це відбулося через значне та різке падіння виробництва, зумовлене нестабільною ситуацією в країні, що змусило багатьох підприємців припинити свій бізнес. У 2016 році Україна зайняла десяте місце за рівнем інфляції у світі. Ціни суттєво зросли, але заробітна плата та пенсійне забезпечення залишилися такими як і раніше [6, с.82].

Важливими для оцінки якості життя пенсіонерів є такі показники, як щомісячна мінімальна вартість життя та мінімальне пенсійне забезпечення.

Станом на сьогодні нарахування пенсії залежить від трьох показників: зарплати працівника, стажу та показника середньої заробітної плати по Україні, який застосовується при обчисленні пенсії. Середня зарплата зростає з кожним роком, тому пенсії українців повинні перераховуватись. Останній раз таке перерахування відбулося в 2012 році, але із застосуванням показника середньої заробітної плати по Україні за 2007 рік 1197,91 грн. За цей час середня зарплата по Україні, яка застосовується при обчисленні пенсії, зросла до 3764,4 грн. або більше ніж втричі. В результаті 2/3 пенсій навіть не досягають розміру прожиткового мінімуму.

Оскільки всі країни, розглянуті в цій статті, крім України, Російської Федерації та Білорусі мають добре розвинені трирівневі пенсійні системи, важко обрахувати величину їх мінімального пенсійного забезпечення (МПЗ). Україна, Російська Федерація та давня, неефективна пенсійна система Білорусі дозволяє обчислювати МПЗ (див. табл. 6) та його різницю із прожитковим мінімумом.

Таблиця 6

МПЗ та різниця між щомісячною мінімальною вартістю життя та МПЗ в 2016 році, дол. США [2, 3]

Країна	Мінімальне пенсійне забезпечення	Різниця
Україна	45	5
Росія	137	36
Білорусь	90	0

З порівняння мінімальної вартості життя можна зробити висновок, що пенсіонер не міг вижити лише за пенсійним забезпеченням без додаткових депозитів, які вони могли б заощадити під час їхньої роботи.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Аналізуючи всі вищезазначені дані, ми можемо зробити висновки, що Україна страждає від економічної кризи не лише в пенсійній системі, а й у економіці загалом. Пенсійна реформа повинна здійснюватися лише

після того, як всі три рівні пенсійних систем працюватимуть. Уряд здійснив цю реформу у 2017 році, але реформа буде неефективною через значний економічний спад. Реформа сконцентрована на скороченні хронічного дефіциту пенсійного фонду, модернізації та підвищенні ефективності функціонування солідарного рівня пенсійної системи, в тому числі за рахунок її поєднання з елементами накопичувальної системи, проте практично не торкається проблеми формування другого та третього рівнів пенсійної системи. Щоб ефективно здійснити реформу, країна повинна мати принаймні два роки зростання ВВП, низький рівень інфляції та рівність мінімальної вартості життя та мінімальної пенсії. Також слід враховувати, що формування ефективної пенсійної системи потребує цілого ряду реформ в суміжних сферах, як то фінансова, податкова та соціальна.

Український громадянин повністю покладається на уряд стосовно пенсійного забезпечення, тоді як громадянин розвиненої країни (у Європі чи США) розглядає цю тему по-різному. Для нього держава також відіграє велику роль, але однаково важливо самостійно накопичувати гроші на пенсію.

Аналіз успішного світового досвіду дає змогу стверджувати, що в нинішніх умовах найбільш ефективним типом пенсійної системи є змішаний. Єдиним способом поліпшення сучасного стану пенсійної системи в Україні є реалізація накопичувальної системи та недержавних фондів, що дасть громадянам можливість не тільки покладатися на уряд, а й самостійно накопичувати свої гроші.

Список використаної літератури

4. Пікус, Р. В. Реформування систем пенсійного страхування країн Західної Європи [Текст] / Р. В. Пікус, А. С. Хемій // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2017. – Том 27. – № 1. – С. 131-138.
5. Worldbank.org [Електронний ресурс]: Дані Світового банку, 2016. – Режим доступу: <http://www.http://data.worldbank.org/>
6. Ukrstat.gov.ua [Електронний ресурс]: Державна служба статистики, 2016. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Globalagewatch [Електронний ресурс]: Global Age Watch Index, 2015. – Режим доступу: <http://www.helpage.org/globalagewatch/>
8. Пенсійна реформа: виклики та перспективи [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://icps.com.ua/pensiyna-reforma-vyklyky-ta-perspektyvy/>
9. Шестакова Е. Досвід запровадження багаторівневих пенсійних систем в країнах Східної Європи та США: загальні підходи та особливості / Е. Шестакова // Трудове право. – 2015. – № 2. – С. 79-85.

References

1. Pikus, R. V. Reformuvannya system pensiynoho strakhuvannya krayin Zakhidnoyi Yevropy [Tekst] / R. V. Pikus, A. S. Khemiy // Ekonomichnyy analiz: zb. nauk. prats' / Ternopil's'kyu natsional'nyy ekonomichnyy universytet; redkol.: O. V. Yaroshchuk (holov. red.) ta in. – Ternopil': Vydavnycho-polihrafichnyy tsentr Ternopil's'koho natsional'noho ekonomichnoho universytetu «Ekonomichna dumka», 2017. – Tom 27. – № 1. – S. 131-138.
2. Worldbank.org Dani Svitovoho banku, 2016. – Retrived from: <http://www.http://data.worldbank.org/>
3. Ukrstat.gov.ua Derzhavna sluzhba statystyky, 2016. – Retrived from: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Globalagewatch Global Age Watch Index, 2015. – Rezhym dostupu: <http://www.helpage.org/globalagewatch/>
5. Pensiyna reforma: vyklyky ta perspektyvy Retrived from: <http://icps.com.ua/pensiyna-reforma-vyklyky-ta-perspektyvy/>
6. Shestakova, E. (2015). Dosvid zaprovadzhennya bahatorivnevyykh pensiynykh system v krayinakh Skhidnoyi Yevropy ta SSHA: zahal'ni pidkhody ta osoblyvosti. *Trudove pravo*, 2015, 2. – S. 79-85.

Onischenko Anna Olegovna

Master 2 course

Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy,

Sotula Oksana Vytaliyivna

Ph.D., associate professor,

Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy,

POSSIBILITY AND APPROPRIATENESS OF USE OF FOREIGN EXPERIENCE IN THE SPHERE OF PENSION PROVISION IN UKRAINE

Abstract. Introduction. For more than 20 years, attempts have continued to carry out pension reform in Ukraine. However, the result is not yet comforting. The existing pension system of Ukraine

does not provide sufficient security for pensioners. The situation worsens for several reasons: workers do not have any incentives to pay pension contributions; the chronic deficit of the Pension Fund puts pressure on the budget; very high pension costs very high "labor taxes". That is why there is a need to analyze the foreign experience of pensions, which is an invaluable source of knowledge and an example for the reform of the pension system in Ukraine.

Purpose. *Analysis of successful experience in building pension systems in the world. Study of the conditions that are necessary for effective reform of the pension system in Ukraine.*

Results. *Today, in most countries, there are combined pension systems. They combine state distribution, mandatory and voluntary accumulative elements. The aging of the population forms new problems in the world. An increase in the proportion of pensioners increases the burden on pension systems. Every year more and more people age over 65 years. This means fewer active workers who can pay contributions to pension funds. Ukraine is also subject to this worldwide trend. Rapid aging of the population, a significant increase in the number of pensioners and a decrease in the economically active population forces the country to look for the most appropriate model for building a pension system.*

Countries of the post-Soviet space have a lower rating in the Global Age Watch Index, however, Ukraine takes the worst position among these countries. The difficult demographic situation in Ukraine significantly complicates the development and implementation of the pension reform. One of the main demographic problems of Ukraine is very high premature mortality and one of the lowest life expectancy in Europe. Also in Ukraine, the average life expectancy of men is lower than in most developed countries. Among the post-Soviet countries, only Ukraine plans to increase the retirement age, despite the shortening of life expectancy. We try to have a similar retirement age with more developed countries, but the government does not take into account the low quality of life, low income and high inflation.

Originality. *For a complete analysis of the pension system, one should take into account the level of the country's economic development, the level of inflation, the minimum cost of living, and the birth rate, the quality of life of the population, the period of retirement and the size of pensions. The formation of an effective pension system requires reforms in related areas, such as financial, tax and social. The reform focuses on reducing the chronic deficit of the pension fund, modernizing and improving the efficiency of the functioning of the solidarity level of the pension system. It does not concern the problem of forming the second and third levels of the pension system.*

Conclusion. *Ukraine suffers from the economic crisis not only in the pension system, but also in the economy as a whole. Pension reform should be implemented only after all three levels of the pension system begin to work. In the current conditions, the most effective type of pension system is a mixed type. The only way to improve the current state of the pension system in Ukraine is to implement the funded system and non-government funds.*

Keywords: *pension system; inflation rate; life expectancy; pensions; minimum cost of living.*

*Одержано редакцією 02.08.2017 р.
Прийнято до публікації 23.08.2017 р.*